

Koulutustiedosto

Otsikko	Tietojen, informaation ja digitaalisen sisällön arviointi
Avainsanat	Uskottavuus, merkityksellisyys, tarkkuus, täydellisyys, kriittinen ajattelu.
Kieli	ENG
Osaamisalue	<p>1. Tieto- ja informaatiolukutaito Osaaminen ☐ Medialukutaito ☐ Tietojen, informaation ja digitaalisen sisällön selaaminen, etsiminen ja suodattaminen.</p> <p>2. Viestintä ja yhteistyö Osaaminen ☐ Sitouttava kansalaisuus digitaalitekniikan avulla ☒ Vuorovaikutus digitaalitekniikan kanssa viihdettä ja kulttuuria varten</p> <p>3. Digitaalisen sisällön luominen Osaaminen ☐ Digitaalisen sisällön kehittäminen</p> <p>4. Turvallisuus Osaaminen ☐ Ympäristön suojelu ☐ Valeutisten ehkäiseminen ja tunnistaminen ☐ Terveiden ja hyvinvoinnin suojelu</p> <p>5. Ongelmanratkaisu Osaaminen ☐ Digitaalisten teknologioiden luova käyttö</p>
Tavoite ja päämäärä	<p>Tämän moduulin lopussa osaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● perehtyä digitaalisen tiedon ja sisällön arvioinnin käytännön menetelmiin ja niiden toteuttamiseen tarvittavaan tietotaitoon... ● Tutustut tietojen, informaation ja digitaalisen sisällön arvioinnin perusasioihin... ja hankit tämän osaamisen perusteet.

<p>Oppimistulokset</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arvioit ja vertaillet digitaalisen sisällön, tietojen ja informaation lähteen luotettavuutta kriittisesti. • Tutkit, tulkitset ja arvioit digitaalista sisältöä, tietoa ja dataa kriittisesti.
<p>Sisältö järjestetty 3 tasolle</p>	<p>Tietojen, informaation ja digitaalisen sisällön arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tietojen ja digitaalisen sisällön arviointi DigCompissa <ul style="list-style-type: none"> ○ Tiedot, taidot ja asenteet <p>TIETOJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tietoisuus digitaalisen ympäristön "virheellisyyksistä": ymmärrys siitä, mitä eroa on väärällä tiedolla (väärää tietoa) ja väärällä tiedolla (väärää/harhaanjohtavaa tietoa, jota levitetään pahantahtoisesti). • tietämys tyypillisimmistä lähteistä, joista ennakkoluuloja syntyy (esim. viitteiden kirjoittajat ja heidän tarkoituksensa, tietojen alkuperä ja lähteiden lainaamat lähteet, poliittisten ja kaupallisten viestien sisällyttäminen jne.) • Tietoisuus tekoälyn tuottamaan digitaaliseen sisältöön liittyvistä suurista riskeistä. <p>TAIDOT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaat suodattaa ja erottaa "aidon" ja "puolueellisen" sisällön toisistaan. • Osaat suodattaa ja erottaa sponsoroidun ja ei-sponsoroidun sisällön toisistaan. • Osaat tunnistaa lailliset lähteet ja lähdeviitteet sekä arvioida kriittisesti artikkelin sisällön objektiivisuutta. • Osaat tarkistaa lähteen uskottavuuden (esim. blogit vs. tieteelliset ja vertaisarvioidut todisteet). • Osaat tunnistaa tekoälyyn vaikuttavan sisällön digitaalisissa ympäristöissä. <p>ASENTEET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kyky suorittaa luovaa ja kriittistä ajattelua tukevaa analyysia lähteen/viitteen uskottavuuden, laillisuuden ja objektiivisuuden suhteen (eli faktantarkistus). • Mahdollisen verkkokäyttämisen lopputuloksen/vaikutuksen ymmärtäminen ja sen

ymmärtäminen, mihin se voi johtaa.

- **Tietojen ja digitaalisen sisällön arvioinnin perusasiat:**
- Oikean tiedon löytäminen ei ole vain oikean otsikon (oikeiden otsikoiden) löytäminen, vaan kyse on erityisesti käyttäjien **kyvystä valita oikeat tiedot.**
- World Wide Web on kaikkien saatavilla, joilla on Internet-yhteys. **Kultaiset säännöt** laadukkaan sisällön löytämiseksi perustuvat prosessiin, joka noudattaa tätä perusvaihetta: **Selaus, kartoitus ja arviointi**

2.1 Laadukkaan sisällön arvioinnin kultaiset säännöt:

- Tutustu kunkin resurssin tarjoamiin tietoihin ja yleisiin panoksiin. Tämän analyysin tulisi olla **kriittinen ja luova**, mikä tarkoittaa, että sinun tulisi harkita, vastaako sisältö otsikkoa ja tarjoaa todellakin elementtejä, joista olet kiinnostunut.
- Ole aina **aidosti skeptinen**, kun lähestyt ensimmäistä kertaa kyseistä resurssia - tämä auttaa sinua säilyttämään puolueettoman ja kolmannen persoonan näkökulman asioihin.
- Tarkista syötteet, jotka kertovat havaintojesi oikeellisuudesta, merkityksellisyydestä ja luotettavuudesta: kirjoittaja, julkaisupäivä, maksullinen tai maksuttomuus, lähde, ulkoiset linkit kaksinkertaista tarkistusta varten.
  - **Digitaalisen sisällön arvioinnin menetelmät ja loogiset vaiheet:**

On olemassa laaja valikoima standardoituja lähestymistapoja, joihin voit luottaa **tarkistaaksesi** havaintojesi oikeellisuuden. Niiden soveltaminen on hyvin intuitiivista, ja se edellyttää ajatteluharjoitusta, jota voit soveltaa kaikilla aloilla. Tämän harjoituksen reaaliaikainen soveltaminen auttaa sinua:

- Suodattaa sisältöä, joka saattaa kiinnostaa tai ei kiinnosta.
- Tunnista lopulta tarvitsemasi täsmälliset tiedot.
  - **Neljä erilaista ehdotettua menetelmää digitaalisen datan ja sisällön arvioimiseksi:**
    - 5 W:tä
    - STEJ

- CRAAP
- RADCAB

● 5 M:n menetelmä

Jokaisen resurssin, artikkelin, sisällön, johon saatat päätyä, yritä tunnistaa ja paikantaa:

- **Mikä/kuka on** tuottanut tämän sisällön
- **Mikä** on viittauslähde
- **Mistä** sisältö on tullut
- **Miksi** se vaikuttaa merkitykselliseltä
- **Milloin** se julkaistiin

3.1 Ensimmäinen "M": Mikä/Kuka

Mikä/Kuka viittaa henkilöön, joka on verkkosisällön kehittämisen ja julkaisemisen takana. "Ketä" tarkastelemalla pyritään varmistamaan, että:

- kirjoittajan motiivit ovat aidot ja sisältö on vapaa poliittisista, kulttuurisista ja muista puolueellisista näkemyksistä, jotka voisivat vaikuttaa sisällön objektiivisuuteen.
- kirjoittajan tietämys aiheesta
- kirjoittajan asiantuntemus asiassa ja annettujen tietojen luotettavuus.

3.2 Toinen "M": Mikä

Mikä viittaa alustaan, jolta sisältö on saatavilla.

Yleissääntönä:

- Tunnettujen verkkolehtien tiedot ovat luotettavampia kuin henkilökohtaisten blogien tiedot.
- Sosiaalisesta mediasta tulevan tiedon tarkistaminen on haastavampaa kuin vakiintuneiden uutislähetysten.
- Eri lähteistä voi löytyä erilaisia mielipiteitä ja ajatuksia samasta aiheesta - riippuen esimerkiksi kulttuurisesta näkemyksestä tiettyihin asioihin.

- **Kolmas "M": Missä**

Missä viittaa tietoihin, todisteisiin, tietoihin, oivalluksiin jne., jotka vaikuttivat sisällön muotoutumiseen ja kirjoittajan mielipiteen muodostumiseen.

Mitä enemmän resursseja on käytettävissä, sitä parempi on.

Näin voit helpommin ja kätevämmiin tarkistaa lähteiden aitouden ja esitettyjen mielipiteiden/tietojen luotettavuuden.

- **Neljäs "M": Miksi**

Miksi viittaa motiiveihin, jotka saavat sinut ajattelemaan, että olet vihdoin löytänyt kiinnostavan, merkityksellisen ja luotettavan sisällön.

Helppo tapa arvioida digitaalisen sisällön "miksi" on tarkastella, kuinka paljon sisältö vastaa edellisiä kohtia:

- Onko kirjoittaja aiheen asiantuntija?
- Onko julkaisualusta/julkaisulähde tunnettu ja hyvämaineinen?
- Onko viittaus selkeä ja hyvin tunnistettavissa?

- **Viides "M": Milloin**

Lopuksi **Milloin** viittaa sisällön julkaisupäivään.

- "Mitä tuorempi, sitä parempi" on yleinen sääntö, jota voidaan soveltaa esimerkiksi uutisiin ja tapahtumiin.
- Varmista, että tarkistat, onko samaa sisältöä päivitetty tai tarkistettu - tai onko sitä muokattu toisella hetkellä.

- **SIFT-lähestymistapa**

- **SIFT-menetelmä: Stop (Pysähdy), Investigate (Tutki), Find (Etsi), Trace (Jäljitä)**

Tämä yksinkertainen lähestymistapa edellyttää sisällön harkittua analysointia monivaiheisen lähestymistavan avulla.

- **Pysähdy**

PYSÄHDY tarkoittaa, että yrität analysoida ja saada

ensivaikutelman siitä, mitä olet katsomassa.

- **Tästäkö olit alun perin kiinnostunut?**
- **Sopiiko otsikko aiheeseen/teemaan, josta olet kiinnostunut?**
- **Onko tämän sisällön subjekti/objekti riittävän selkeä?**
  - **Tutki:**

TUTKIMINEN tarkoittaa käytettävissä olevien resurssien yleisen taustan ja niiden takana työskentelevien ihmisten ymmärtämistä.

- **Onko tämä referenssi tarpeeksi asiantunteva aiheesta, mistä olet kiinnostunut?**
- **Onko sen taustan tarkistamiseen riittävästi elementtejä?**
- **Mitä käyttäjien arvostelu kertoo tästä sisällöstä?**
  - **Etsi**

Parempi kattavuus tarkoittaa, että on mahdollista saada enemmän vaihtoehtoisia sisältöjä ja resursseja.

- **Onko tämä viite todella paras saatavilla oleva vaihtoehto?**
- **Onko mitään muuta lähdettä, joka sopisi paremmin kiinnostuksen kohteisiinne?**
- **Oletko kuullut kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja?**
  - **Jäljitä**

JÄLJITTÄMINEN tarkoittaa sitä, että voit suhteellisen helposti jäljittää taustatiedot, joita valitsemasi sisällön kirjoittaja(t) ovat käyttäneet.

- **Onko näiden väitteiden ja sisällön luotettavuuden tueksi riittävästi taustatietoa?**
- **Ovatko väitteet, lainaukset ja taustaviitteet riittävän vakuuttavia?**

- **(yleisemmin) Mistä tämä sisältö on peräisin? (esim. mielipiteet, tosiasiat, uutiset)**

- **CRAAP-testi**

CRAAP-testi on kahteen edelliseen verrattuna hieman edistyneempi lähestymistapa, ja se sisältää joukon ohjaavia kysymyksiä, joiden avulla käyttäjät voivat arvioida käytettävissä olevia tietoja.

- **Ajantasaisuus (Currency)**
- **Merkitys (Relevance)**
- **Auktoriteetti (Authority)**
- **Tarkkuus (Accuracy)**
- **Käyttötarkoitus (Purpose)**

- **Ajantasaisuus**

Sisällön ajantasaisuus.

- Milloin tämä sisältö julkaistiin ensimmäisen kerran?
- Onko asiasta saatu mitään uutta tietoa?
- jne ...

Ajantasaisuus on tärkeää, kun etsimäsi tiedot, sisältö ja resurssit ovat ajallisesti herkkiä ja vaikuttavat suuresti siihen, kuinka hyödyllisiä ne voivat olla sinulle.

- **Merkitys**

Sisällön OLEELLISUUS, johdonmukaisuus ja yhtenäisyys

- Mikä on tämän materiaalin painotus?
- Vastaako se suodatuskriteerejä?
- jne ...

Relevanttiudella on merkitystä, koska se takaa sisällön sopivuuden verkossa selatun ja selatun sisällön parametreihin.

- **Auktoriteetti**

AUKTORITEETTI, sisällön lähde

- Mistä tämä sisältö tulee?
- Onko lähde tarpeeksi asiantunteva asiasta?

- jne ...

Auktoriteetilla on merkitystä, koska se antaa lähteelle legitimitetin ja lisää mahdollisuuksia löytää hyödyllistä ja tarpeisiisi sopivaa sisältöä.

- **Tarkkuus**

TARKKUUS, sisällön luotettavuus

- Millaisia resursseja on saatavilla tässä sisällössä?
- Onko mahdollista tarkistaa samat tiedot muista lähteistä?
- jne ...

Tarkkuudella on merkitystä, koska se varmistaa käytettävissä olevien tietojen luotettavuuden ja sisällön faktatarkistuksen.

- **Käyttötarkoitus**

TARCOITUS, sisällön motivaatio

- **Miksi tämä sisältö on saatavilla?**
- **Mitä tarpeita se palvelee?**
- **jne ...**

Tarkoituksella on merkitystä, koska sen avulla voit suodattaa monenlaista sisältöä, joka on saatavilla World Wide Webissä (eli mikä on kaupallista tarkoitusta varten ja mikä ei; mikä on agendan mukaista ja mikä pelkkää viihdettä varten).

- **RADCAB-menetelmä**

- **RADCAB: Sinä tiedon arvioinnin välineenä**

RADCAB-testi on peräisin menetelmästä, jota tutkijat yleensä käyttävät testatakseen ja arvioidakseen, kuinka "hyvä" tieto on tarkoitukseensa.

Soveltamalla RADCAB-testiä sen keskeisiä osia voidaan siitä saada erittäin hyödyllinen aina, kun on aika analysoida, vertailla, tulkita ja arvioida kriittisesti tietolähteen, tiedon ja digitaalisen sisällön uskottavuutta ja luotettavuutta.

- **R=Relevanssi (Relevance)**

Arviointiprosessin **RELEVANSSI** on varmistettu, kun:

- Koko prosessia virtaviivaistetaan irtisanomisista ja muista häiriöistä, jotka eivät tuo mitään lisäarvoa.
- Kaikki kohdekysymykset ja keskeiset viittaukset (eli avainsanat) ovat helposti tunnistettavissa, ja ne auttavat sinua löytämään heti sen, mitä tarvitset.
- Tietyn sisällön analysointi sujuu sujuvasti

- **A=Soveltuvuus (Appropriateness)**

Arviointiprosessin **ASIANMUKAISUUS** on varmistettu, kun:

- On helppo suodattaa ja eristää epäolennainen tieto.
- Käytettävissä olevien tietojen, resurssien ja sisällön väärälle tulkinnalle ja väärinkäytölle ei ole lainkaan tai on hyvin vähän liikkumavaraa.
- Sinulla on tunne, että tämä on se, mitä todella etsit...

- **D=Tarkkuus (Details)**

ARVIOINTIPROSESSIN **TARKKUUS** on varmistettu, kun:

- Sisällöstä on poimittava juuri se määrä tietoa, joka sinun on saatava selville.
- Tietoja on helppo selata
- Tietoja on helppo käsitellä (määrä ja laatu).

- **C=Ajantasaisuus (Currency)**

Arviointiprosessin **AJANTASAISUUS** on varmistettu, kun:

- Onnistut löytämään tarvitsemasi tiedot ajanjaksolta, josta olet hyvin kiinnostunut.
- Sinulla on käytettävissäsi juuri sinua kiinnostava versio asiakirjasta, resurssista, sisällöstä jne.

- **Digitaalisen kulttuurin osaaminen 1.2**

ARVIOINTIPROSESSIN **AUKTORITEETTI** on varmistettu, kun:

- Voit luottaa tarkastelemasi sisällön kirjoittajaan (kirjoittajiin), ja hän on pätevä puhumaan aiheesta.
- Sisällön sisältämät väitteet, keskeiset todisteet, tiedot ja panokset on helppo tarkistaa.

PUOLUEETON arviointiprosessi on varmistettu, kun:

- Sisällön julkaisemisen ja julkisen saatavuuden motiivit ovat aitoja ja riippumattomia poliittisista, sosiaalisista,

	<p>kulttuurisista jne. tavoitteista.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Sisältö on puolueellista - eli se on taipuvainen tiettyihin mielipiteisiin, pohdintoihin ja keskusteluihin - mutta se on selkeä, siihen on selkeä ja hyvin perusteltu syy, ja "puolueelliset" elementit on julkistettu ja ne on helppo tunnistaa (ja tarvittaessa suodattaa ja eristää). <p>Yhteenveto</p> <p>RADCAB-menetelmä digitaalisen sisällön arviointia varten</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Merkitys (Relevancy) ● Asianmukaisuus (Appropriateness) ● Tarkkuus (Detail) ● Ajantasaisuus (Currency) ● Auktoriteetti (Authority) ● Puolueellisuus (Bias) <p>Digitaalisen sisällön arvioinnin 5 M:ää</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mikä/Kuka on tuottanut tämän sisällön ● Mikä on viittauslähde ● Mistä sisältö on tullut ● Miksi se vaikuttaa merkitykselliseltä ● Milloin se julkaistiin <p>SIFT-menetelmä digitaalisen sisällön arviointiin</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Stop ● Investigate ● Find ● Trace <p>CRAAP-testi</p> <ul style="list-style-type: none"> ● AJANKOHTAISUUS ● RELEVANSSI ● AUKTORITEETTI ● TARKKUUS ● TAVOITE
<p>Sanasto</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Väärä tieto: Väärää tietoa, jota levitetään ilman ilkeää tarkoitusta. ● Harhaanjohtaminen: Väärää tai puolueellista tietoa, jota levitetään pahantahtoisesti. ● Tekoälyn luoma sisältö: Digitaalinen sisältö, joka on tuotettu tekoälyalgoritmeilla. ● S.I.F.T: Digitaalisen sisällön arviointimenetelmä, joka tarkoittaa "Stop, Investigate, Find trusted sources" (pysähdy, tutki, etsi luotettavia lähteitä ja jäljitä väitteet, lainaukset ja tiedotusvälineet alkuperäiseen

	<p>asiayhteyteen).</p> <ul style="list-style-type: none"> ● RADCAB: Digitaalisen sisällön arviointimenetelmä, joka tarkoittaa relevanttiutta, asianmukaisuutta, yksityiskohtaisuutta, ajankohtaisuutta, auktoriteettia ja puolueellisuutta.
<p>Käytännön neuvoja</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ole tietoinen väärän tiedon eri tyypeistä, mukaan lukien väärä tieto ja disinformaatio (väärää/epätasapuolista tietoa, jota levitetään pahantahtoisesti). 2. Opi erottamaan aito ja puolueellinen sisältö toisistaan suodattamalla ja arvioimalla kriittisesti lähteitä ja viitteitä sekä tunnistamaan mahdolliset puolueellisuuden lähteet, mukaan lukien kirjoittajat, tietojen alkuperä ja lähteiden lainaamat lähteet sekä poliittisten ja kaupallisten viestien sisällyttäminen. 3. Käytä vakiomenetelmiä, kuten 5W-, SIFT-, CRAAP- tai RADCAB-menetelmiä, arvioidaksesi digitaalisen sisällön tarkkuutta, relevanttiutta ja luotettavuutta, ja tarkista, onko syötteissä näitä ominaisuuksia, kuten kirjoittaja, julkaisupäivä, lähde, ulkoiset linkit kaksinkertaista tarkistusta varten ja maksullinen/maksuton sisältö. 4. Sovella kriittistä ja luovaa ajattelua digitaalisen sisällön uskottavuuden, laillisuuden ja objektiivisuuden analysoimiseksi ja tarvittaessa faktojen tarkistamiseksi. 5. Pohdi verkkokäyttämisen mahdollisia vaikutuksia ja mahdollisen käyttämisen lopputulosta ja säilytystä puolueeton ja kolmannen persoonan näkökulma. Käytä prosessia, jossa noudatetaan selailun, kartoituksen ja arvioinnin perusvaiheita, löytääksesi laadukasta sisältöä World Wide Webistä.
<p>Itsearviointi (monivalintakysymykset ja -vastaukset)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mitä eroa on väärällä tiedolla ja disinformaatiolla? <ol style="list-style-type: none"> a) Väärä informaatio on oikeaa tietoa, kun taas disinformaatio on väärää tietoa. b) Väärä informaatio on väärää tietoa, kun taas disinformaatio on väärää tietoa, jota levitetään tarkoituksellisesti ihmisten harhauttamiseen. c) Väärä informaatio on väärää tietoa, jota levitetään tarkoituksellisesti ihmisten harhauttamiseksi, kun taas disinformaatio on oikeaa tietoa. d) Väärä informaatio ja disinformaatio ovat sama asia. 2. Mikä seuraavista EI ole tyypillinen puolueellisuuden lähde?

	<p>a) Tietojen alkuperä b) Viittauksen tekijät ja heidän tarkoituksensa c) Sivuston väri d) Poliittisten ja kaupallisten viestien sisällyttäminen ohjelmaan.</p> <p>3. Mikä on ensimmäinen askel digitaalisen sisällön arvioinnissa?</p> <p>a) Kartoitus b) Arviointi c) Selailu d) Tosiasioiden tarkistaminen</p> <p>4. Mihin CRAAP-menetelmää käytetään?</p> <p>a) Lähteen luotettavuuden arviointiin b) Tekstin aiheen tunnistaminen c) Argumentin rakenteen analysointi d) Kaikki edellä mainitut</p> <p>5. Mihin viittaa 5 M:n menetelmän "mikä/kuka"?</p> <p>a) Julkaisupäivä b) henkilö tai organisaatio, joka on verkkosisällön kehittämisen ja julkaisemisen takana. c) Sisällössä mainitut viitteet d) alusta, josta sisältö on saatavilla</p>
Resurssit (videot, linkki)	/
Aiheeseen liittyvä materiaali	/
Aiheeseen liittyvä PPT	20230414 OFFLINE - Tietojen ja informaation arviointi (IHF)
Kirjallisuusluettelo	/
Toimittanut	IHF